

Sayı: 25

Eylül 924 – 340

Bütün dünya işçileri birleşiniz!

Aydınlık

Devlet İnhisarına Niçin Taraftarız?

Muallimler Enternasyonalı Ve Tarih Tedrisatı

Lenin'in Mezarında

İki Resim Levhası - Ressam Namık İsmail

Geçen Ayın İçinden: Orhan Agah Yoldaş Öldü

Harb-i Umuminin Onuncu Sene-i Devriyesinde: Harbe Mi? İhtilale Mi Gidiyoruz?

Aydınlığı Kim Okuyor? Nasıl Okuyor? Bu Hususta Gördüklerimin Binde Biri

Evvel Zamanın Orta Hallilerine: İşsiz (Hikaye)

İşçi Tetkikleri: Tütün İşçileri

Türkiye'de Amele Sınıfı Ve Amele Meselesi

Muallimler Ve Cumhuriyet

[resim var]

Resimdeki yazı: İstanbul

Devlet İnhisarına Niçin Taraftarız?

Bütün rejinin ilgası kararı, inhisar bahsi etrafındaki münakaşaları alevlendirdi. Maatteessüf bu vesile ile yazılan yazılar ve ortaya atılan fikirler bütün meselenin dar hududundan dışarı çıkamadı. Bunlardan öyle anlıyoruz ki, iktisad mütehasısları ve alakadarlar, inhisarı ancak “vergi” ve “kazanç” zaviyeleri altında görülebilen bir mevzu gibi telakki ediyorlar. Bütün ticaretin inkişafı, devletin fazla varidat elde etmesi. . . İşte ileriye sürülen mütalaaların toplandığı iki kutup!

Bizce devlet inhisarı meselesi, bütün, ispiroto veya kibritten, hangi şekilde, devletin daha ziyade vergi tahakkuk ettirebileceği meselesinden daha pek çok geniş ve mühimdir. Türkiye'nin iktisaden yükselmesi, fakat aynı zamanda, eskiden olduğu gibi emperyalist sermayedar devletlerin nüfuz ve hâkimiyeti altına düşmemesi için ne yapılmalıdır? Anlaşılması icab eden nokta budur. İnhisar bu güç işi başarmak için akla gelen çarelerin en amelîsi ve en müessiridir.

Fakat bu nokta-i nazara itiraz edenler çoktur. Bunlar meyanında yalancı cumhuriyetçiler yanında hakiki inkılâpçılar da vardır ve bu itirazların bir kısmı, hiç şüphesiz, haklıdır. Mesela deniliyor ki, sanayi ve sermayeleri mütemerkiz “tröst” ve “konzern” Avrupa'sına nazaran mali vesaitimiz ve [...] kıyas kabul etmeyecek derecede geridir. Eğer Türkiye devleti kiskanç davranır, iktisadi sahada sıkı bir inhisarcılık siyaseti takip ederse, memleketi maddi refah ve umran¹a mazhar kılmaktan ibaret olan esas hedefimize, serbest rekabetle mümkün olduğundan daha pek çok güç ve geç erişeceğiz. Bu doğrudur. İçinde yaşadığımız iktisadi şerait fil-hakika bizim bu sahadaki muvaffakiyet imkanlarımızı tahdid etmektedir; ve devlet inhisarının hemen yegane mahzuru da budur. Fakat emperyalist devletlerin iktisadi esareti altına girmeyi kabul etmekten ise, terakki ve inkişaf yolunda yavaş olsa da, kudretimiz yettiği tarzda yürümek bin kere müreccahtır.

Gerek mülteci nokta-i nazarından, gerek amele inkılâbı itibarıyla devlet inhisarı, kaydettiğimiz mahzura rağmen, o derece mühim muhassenat araz eder ki, bir dakika için bile ondan feragat etmek caiz değildir. Biz ne için dört senedir silaha sarılmıştık? İtilaf devletlerinin, memleketimizi aralarında paylaşmalarına mani olmak için değil mi?

Eğer istilacı devletler Anadolu'yu benimsemeye muvaffak olsaydılar, netice ne olacaktı? İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar mükemmel vesaitle hisselerine düşen toprakları, madenleri işletecekler; mısır'da, Hindistan'da görüldüğü gibi az zamanda bu yerleri birer mamureye çevireceklerdi. Fakat buna mukabil Türk milletinin çalışkan kitleleri esir vaziyetine düşecek; ecnebilerle ortaklık akdedecek olan bir takım yerli beyler ve paşalar tarafından baş kaldıramayacak bir tarzda ezilecek ve soyulacaktı. Izdıraplarımızı haykırmaya bile imkân verilmeyecekti.

Bugün siyasi istiklal davasını, Anadolu'nun milyonla fedakâr evlatlarının kanı pahasına kazandıktan sonra, kendi ihtiyarımızla, ticaret ve sanayi – serbest rekabet maskesi altında başboş bırakacak olursak, işler başka türlü mü cereyan edecek sanıyorsunuz?

Yine emperyalist devletlerin sermayedarları gelecek; ezici kudret ve tefevvukları sayesinde – iktisatçılarımızın pek güzel izah ettikleri gibi – memlekette gayr-ı resmi fakat fiilî

¹ Medeniyet, mutluluk.

inhisarlar tesis edecekler ve maiyetlerine alacakları yerli sermayedarlarımızla müştereken yoksul Türk işçi ve köylü kitlelerini, soluk aldırmaksızın, istismara koyulacaktır. . Sermayedarları arasında zuhuru muhtemel çarpışmaların önüne geçmek için, emperyalist devletlerin – bizim haberimiz olmadan – Türkiye’yi yine nüfuz mıntıklarına ayıracaklarından da hiç şüphemiz olmasın. Silah kuvvetiyle elde edecekleri neticenin bundan daha parlak olamayacağı aşikârdır.

* * *

Denilebilir ki, orta halli ve yoksul halk kitlelerinin ecnebi veya yerli sermayedarlar veyahut da bir inhisarcı burjuva devleti tarafından ezilmeleri arasında mühim bir fark yoktur, mahkûm sınıf vaziyetinde olduktan ve bir ekalliyetin zebunu bulduktan sonra, haklarını yiyen patron kim olursa olsun, onların hissesine düşen sefalet ve mahrumiyet hep aynıdır.

Zahiren bu hüküm doğruya benzer. Fakat ince araştırılacak olursa, bu mütalaada bulunanların yanıldıkları görülür.

Avrupa’da tekâmülünün son haddine vasıl olmuş bulunan ferdi sermayedarlık nizamının harb-i umumiye müteakip inhilal devresine girmesi neticesi burjuvazi sınıfının ölüm ihtilaçları içinde kıvrandığı malumdur. Kendi memleketlerinde yaşamak şartları darlaşan ve mevcudiyet imkânları azalan bu sınıf hayatını miad²ından biraz daha fazla uzatmak için, geri milletlerin sülük gibi kanını emmeye yelteniyor. Avrupa burjuvazisinin bu teşebbüste muvaffakiyeti mütarekeden beri devam eden iktisadi herc ü mercin [643] nihayete bulmasına ve cihan proletarya inkılâbının uzun seneler için teehhüre uğramasına muadildir. Bizim, emperyalist devletlerin esaret boyunduruğundan kurtulmak için ayaklanan geri milletlerin isyan hareketlerini ve al-el-umum milli istiklal mücadelelerini alkışlamamıza ve onlara müzaheret etmemize saik bu ihtimali ber-taraf etmek endişesiydi.

Memleketimize silah kuvvetiyle yerleşemeyen ecnebi sermayedarlarının muslihâne bir tarzda hulul etmelerine müsaade edecek olursak Avrupa burjuvazisinin, içinde çırpındığı mühlik³ buhrandan ucuzca kurtulmasına – kendi zararımıza olarak – umulmaz bir yardım etmiş olacağız. Fil-hakika devlet inhisarından vaz geçerde teşebbüsât-ı ticariye ve sınıaiyeyi serbest bırakacak olursak, Anadolu pazarı bir çıkmaza girmiş olan Avrupa iktisadiyatı için bir kurtuluş menfez⁴i teşkil edecekti. Hem bolluk hem yokluktan (masnuat istokları, Pazar ve mevad-ı ibtidaiye fıkdanı) muzdarip can çekişen sermayedarlığa, kendi ciğerlerimizden yeni bir hayat üflemiş olacaktır.

Hudutlarımız içinde kapanalım, mahsur bir hayat yaşayalım demek istemiyoruz. Fakat mümkün olduğu kadar tabii servetlerimizin kıymetlendirilmesi ve tedavülü işlerini, devlet inhisarı şeklinde kendimiz tanzim edelim. Sağlam karşı[lı]klar göstererek ve büyük fedakârlıklara razı olarak, sermayedar Avrupa’nın sermaye ve [...] ödünç alalım. Fakat onun gelip yurdumuzda, kendi hesabına işletmeler, fabrikalar tesis etmesine, ticaretimize hâkim olmasına meydan vermeyelim.

² Vaat edilen zaman.

³ Öldürücü.

⁴ Delik, pencere, ağız.

Biz devletin ticaret ve sanayi işlerini beceremeyeceğine ve bu beceriksizliği bit-tecrübe sabit olduğuna kanaat getirmiş değiliz. Bu iddiayı ileri süren mütehasıslar, iktisadi liberalizmin seni vakıalara istinad etmeyen bir teamül hükmüne girmiş olan bir çürük nazariyesine lüzumundan fazla kıymet vermektedirler. Hakikatte iktisadi faaliyetleri devletlerin idare etmesine zararlı olduğunu gösteren mukni⁵ bir tecrübe hiç bir yerde yapılmamıştır.

İnhisarada bence bir vergi cibayetini istihdaf eden inhisarları göz önüne getirmekten vaz geçmeliyiz. Asrî devletin idarî vazifeleri yanında bir de iktisadî vazifeleri vardır. Sermayedar burjuvazinin sınıf hâkimiyetine müstenid olan Avrupa devletlerinde bu iktisadi vazife, mütemerkiz büyük sermayenin adeta mukaddes addedilen menafii ile orta sınıfların menfaatleri arasında bir muvazene temin etmekten ibarettir. Biz henüz memleketimizde hâkimiyetini elde tutan orta sınıflardan; büyük ferdî sermayenin türemesine ve ecnebi sermayesinin vaziyete hâkim olmasına mani olmak için, inhisarcılığı en geniş manasında alarak, iktisadiyatımızın en can alacak kısımlarına vaz-ı yed etmelerini ve bunları bir fabrikatör bir tüccar zihniyetiyle işletmeye ve inkişaf ettirmeye gayret eylemelerini, talep ediyoruz.

Servet menbalarımız, milletin müşterek malı olarak devlet tarafından işletildiği takdirde, bu suretle Avrupa sermayedarlığının istila ihtiyaçlarına karşı sed çektikten maada; geniş halk kitlelerinin dâhili menfaatleri de kısmen tatmin edilmiş olacaktır. Çünkü devlet inhisarı, izah ettiğimiz üzere, tütün ispiro ve saire gibi mevada münhasır kalmayıp, şimendiferlere, orman ve meadin işletmelerine, ticaret-i hariciyeye, ilh. . . teşmil edileceği cihetle, yerli burjuvazimizin büyük sermayedar vaziyetine erişmesi imkanları tedricen gereği gibi, azalacaktır. İnkişaf ettiği teşkilatlandığı nisbette, fiili hâkimiyetini tesis etmeye temayül edecek olan çalışan halk kitleleri, bu iktisadi şerait tahakkuk edecek olursa, karşılarında, ferdî sermayedarlardan değil, devlet iktisadiyatını elinde tutan anasırdan mürekkeb bir burjuvazi sınıfı bulacaktır. Ve biz bununla hesaplaşmanın daha kolay olacağını zannediyoruz.

* * *

Bugünkü halkçı hükümetimizin, halkın bu arzusunu yerine getireceğini ve tarif ettiğimiz ruhta bir inhisarcılık tatbik edeceğini ümid edecek kadar hayalata kapılmıyoruz. Aydınlık'ta intişar eden son makalelerimizde müdellelen⁶ teşrih ettiğimiz üzere Anadolu köylüsünün milli zaferinden beri, mukadderatımıza vaz-ül-yed olanlar, ferdî mülkiyet usulleriyle yükselmeye can atan bir burjuvazi sınıfının tek mil evsafını cem etmektedirler. Ve bu burjuvazi düne kadar kendi hayatına kasteden Avrupa sermayedarlarıyla bugün artık uzlaşma safhasına girmiş bulunuyor.

Şimdiden himayecilik ve mutaasıp millcılık gayretleri gevşemeye başlamış; ve bir çok hususatta ilk zamanlar nümayişkâr bir tarzda kendisini gösteren inhisarcı zihniyet zevale yüz tutmuştur.

Bu istihalenin yine amele sınıfına taalluk eden mesailde ve onun menfaatlerini ihlal edecek bir şekilde kendini göstermesi, hususi bir halet-i ruhiyeye delalet etmesi itibarıyla kaydedilmeye şayandır. Bir taraftan ecnebi sermayedarlarla uzlaşmalar akd olunurken, bir taraftan da işsizlerle dolu olan memleketimize ecnebi işçilerinin ithaline teşebbüs ediliyor. Ve amele sınıfının teşki[lat]lanmasına her gün yeni bir mânia ihdas olunuyor.

⁵ İkna eden.

⁶ Delil gösterilerek.

Bu müşahedeler muvacehesinde, resmî makamların tütün meselesinde izhar ettikleri inhisar taraftarlığı bizi zerre kadar [644] aldatmıyor. Bizim istediğimiz, doğurucu ve yaratıcı sahalardaki devlet inhisarı – yani müşterek iş kuvvetlerimizle vücuda getireceğimiz servetleri milletimin müşterek malı kılacak şekl-i iktisadi ve içtimai ile, bu dar inhisarcılık arasında büyük bir mesafe vardır. Biz cumhuriyet hükümetine bu mesafeyi kat ettirmek için var kuvvetimizle mücadele edeceğiz.

8 Maçka 28 ağustos 724

Doktor

Şefik Hüsnü

TÜSTAV

Muallimler Enternasyonalı ve Tarih-i Tedrisatı. . .

Bir muallimler enternasyonalı tesisi fikri, Fransız muallimleri federasyonunun 1920 bordo kongresi'nde doğdu. Zaten burjuvazi sınıflarının her yerde zehirlemek istedikleri çocuk dimağlarının teşekkülündeki ağır mesuliyetlerini müdrik birçok inkılâpçı mürebbiler, bilhassa harb-i umumi felaketinden sonra, beynelmilel bir teşkilat içinde birleşmek lüzum ve ihtiyacını hissetmişlerdir. Bu teşkilatın esasları kati bir surette 1922 Paris kongresi'nde atıldı. Muvakkat bir nizamname kabul edildi ve kitabet vazifesi Fransız şubesine tevdi edildi. Kongrede temsil edilen bütün milli şubeler kuvvetli bir birlik arzusu ile mütehassistiler. . Bu ay içinde Brüksel'de toplanan büyük kongrede hâkim olan yegâne arzu ve endişe de; emperyalist harbe karşı, teşkilatlanmış proletarya sınıfı ile müştereken yapılan mücadele için – teferruata aid meselelerde muhtelif nokta-i nazarlara malik dahi olsalar – bütün inkılâpçı muallimlerin bir tek teşkilat altında birleşmesinden başka bir şey değildi. Bu bugün bir emr-i vakidir. Ve (520,000) azası olan Rus muallimleri federasyonu da dâhil olmak üzere Fransa, Almanya, Belçika, Bulgaristan, İtalya, İspanya, Lüksemburg. . . Muallimler cemiyetleri federasyonları (maarif işçileri enternasyonalı) ismi altında, sağlam esaslar üzerine kurulmuş bir teşkilat içinde birleşmişlerdir.

Beynelmilel maarif âlemindeki bu pek büyük hayırlı terakki hamlesini buraya kaydederken bugünlerde Ankara'da toplanan (muallimler birliği kongresi) nin – maalesef ekser kongrelerimizde – olduğu gibi – teferruata ve şekle aid ehemmiyetsiz meselelerle uğraşmayarak genç Türk cumhuriyetinin bütün muallimlerini laik cumhuriyet esasları etrafında toplayacak ve hakiki muallimler birliği tesis edecek mesaide bulunmasını ve bundan sonra, beynelmilel terbiye cereyanlarıyla alakadar olmasını ve bu teşkilat [ile] tesis-i münasebet etmesini gönülden temenni ediyoruz.

* * *

Brüksel kongresi, orada müzakere ve münakaşa edilen iki büyük meseleden dolayı da bizce son derece şayan-ı ehemmiyettir: 1-insanî ve aklî terbiye 2-tarih tedrisatı. . .

Kongre – bundan evvelki sayılarımızın birinde mütalaa ve tedkik ettiğimiz – birinci mesele üzerine münakaşayı kapamayı münasip bulmadı ve meselenin milli şubeler tarafından, layık olduğu ciddiyet ve ehemmiyetle tedkik ve tamikine karar verdi. . .

İbtidâî mekteplerinde tarih tedrisatı meselesi ise pek esaslı bir surette müzakere ve tedkik edildi. Ve tarihin: sa'y-ı beşerin, içtimai şeraitin tekâmüllerinin esas hatlarının beynelmilel kadro dâhilinde tedkiki olması hakkındaki nokta-i nazar ittifak-ı ara ile kabul olundu ve bu zihniyet ve telakkiye muvafık tarih kitaplarının tertib ve tanzim ve neşri vazifesi Fransız şubesine tevdi edildi.

* * *

Başlıca vazifesi, dünyadaki fikrî ve iktisadî [645] inkılab cereyanlarından haberdar etmek olan (*Aydınlık*) maarif sahasında yapılması istenen bu kadar mühim ve esaslı bir teşebbüsü sükûtle geçiştiremezdi.

* * *

Muhakkaktır ki, bilhassa son asır harplerinin sebepleri daha ziyade iktisadidir. Yani harpler; muhtelif memleketler burjuvazilerinin dünyadaki servet menbalarını ve geri kalmış milletleri münhasıran, kendi hesaplarına istismar etmek arzu ve ihtirasından doğmuştur ve doğacaktır, bize hakiki sebepler gibi gösterilen siyasi ve askeri hadiseler adi birer vesileden başka bir şey değildir. . . Hürriyet ve medeniyetin müdafaası, milletlerin mukadderatlarına sahip olmaları. . . gibi serd edilen mülahazalar ise, harbi meşru ve zaruri göstermek ve halk kitlelerini sürükleyebilmek için ortaya atılan yüksek ve insanî şiarlardır.

Mevki-i iktidarda bulunan hükümetler ne kadar kuvvetli olurlarsa olsunlar, yine hakikati bir takım yalan ve riyakârlıklarla gizlemek, süslemek mecburiyetindedirler. Çünkü, en nihayet, demokrasi idaresi altında hükümetler kuvvet ve kudretlerini halktan alırlar ve ancak, onun cehalet ve idraksizliğinden istifade ederek zararına hareket edebilirler. Halk tenevvür ettiği, hakiki menfaatlerini, dost ve düşmanlarını anlamaya ve görmeye başladığı gün burjuvazinin siyasi ve iktisadi hâkimiyetine nihayet verilmiştir demektir. İşte bunun içindir ki bugün medeni dediğimiz, ahalsininin bir kısmı hiç olmazsa ibtidai bir tahsil, az çok siyasi bir terbiye almış olan memleketlerde, harplerin; bankerlerin, demir, çelik ve petrol kırallarının menfaatlerini temin ve muhafaza ve istismar sahalarını tevsi için yapıldığını hissettirmemek lazımdır. Ve halkın, bugüne kadar olduğu gibi muti bir koyun sürüsü gibi, kendine yabancı ve menfaatlerine zıd gayelerin tahakkuku için mezbahaya sürüklenebilmesi ancak kendisinde, harbin gayr-ı kabil-i ictinab bir zaruret olduğu kanaati tevlid ve diğer milletlere karşı kin ve nefret ve intikam hisleri tenmiye ve takviye edildiğinden dolayı mümkün olabilmıştır.

Çocukların ve gençlerin, ailelerinden ve cemiyetten, romanlardan, gazetelerden, sinema ve tiyatrolardan hep bu his ve kanaatleri tevlid edecek mahiyette aldıkları tesir ve telkinler, mektepteki tedrisatla pek şuurlu ve sistematik bir tarzda takviye olunmaktadır. Bunlar arasında bilhassa tarih tedrisatının mühim bir rolü vardır. Fil-hakika bugünkü tarih tedrisatı kadar gençlerin fikir ve kalplerinde, köhne maziye, küflü ananelere merbutiyet, diğer milletlere karşı kin ve nefret his ve kanaatlerini uyandıran ve harpleri lüzumlu ve meşru gösteren hiç bir ders yoktur.

Bilhassa, son senelerde, Fransa'da kıraat ve tarih kitaplarına harb-i umumiye aid hikâyeler, bahisler ilave edilmiştir. Bunların hedefi, Fransız milletinde alman düşmanlığını, militarist zihniyeti idame ve takviye etmekten başka bir şey değildir.

Terbiye ve tedrisata aid bütün meselelerle pek tabii olarak yakından alakadar olan Fransız laik muallimler sendikası, tehlikeyi derhal hissederek, mekteplerde resmen okutulan kıraat ve tarih kitapları hakkında esaslı bir tahkikat yapmak lüzumunu hissetmiştir. Biz buradan, yalnız, bugün Fransa ilk tahsil mekteplerinde tedrisatın ne ruh ve zihniyette verildiğini göstermek maksadıyla, Fransa müelliflerinin çocuklara yaptıkları tavsiyelerden, telkin ettikleri fikir ve kanaatlerden bir kaç numune göstereceğiz:

-En vahşi kabilelerden daha barbar olan almanlar akla sığmayacak fecaatler yaptılar.

-Almanlar sefil ve alçak mahlûklardır.

-Almanlar, kana ve ispirotoya susamış hayvanlardır.

-Annem, gözlerimin içine bakarak bana dedi ki: evladım, Almanların yaptıkları cinayetleri unutmayacaksın, değil mi? – sana bunu vaad ediyorum, anneciğim. .

[646]

-Çocuklar, hastahanelerin topa tutulmasını, şehirlerimize tavyarelerin hücumlarını, vatandaşlarımızın sebepsiz yere katlini düşün ve kin ve intikam hislerini bir dakika bile aklından çıkarma. .

İşte bir millet bu kadar alçaltılır, kendisine bu kadar ağır rezaletler isnad edilirse, çocukların, o milleti heyet-i umumiyesi ile, kendi memleketinin ve hatta bütün beşeriyetin düşmanı olarak görmelerine hayret etmeliyiz. .

Bu mesele hakkındaki tedkikat ve tahkikatı tevhid ve tanzim ederek rapor halinde kongreye arz eden Fransız muallim arkadaşımız diyor ki:

“Mekteplilerimizde okunan tarih kitaplarından birini açınız. . Orada, diğer milletler, ancak milletimizin dost ve düşmanı olmak sıfatıyla mevzu-ı bahistir. Bu milletlerin, deha-yı beşerin inkişafında, medeniyetin terakki ve tealisinde hisseleri ne idi büyük adamları kimlerdi?

Bütün bunlardan eser bulamazsınız. . Bulacağınız şey yalnız budur: Fransa, bütün diğer milletlerin fevkindedir. Onların en güzel, en yüksek, en insanî ve en âdilidir. Bizim vazifemiz de yalnız çalışkan, âli-cenab ve hak-perest insanlar yetişir.”

Bu zihniyet şüphesiz yalnız Fransa'ya has bir zihniyet değildir. Muhtelif şekil ve tezahürlerde hemen bütün milletlerde mevcuttur. Almanların (doçland über alles) i herkesin malumudur.

İşte, Fransız muallimler federasyonunun ve yeni teessüs eden maarif işçileri enternasyonalinin mücadele etmeye karar verdiği zihniyet; bütün kusurları, fenalıkları, ahlaksızlıkları düşman mevkiinde olan memlekete isnad ederek, bütün fazilet ve meziyetleri kendisine hasretmek isteyen zihniyettir. Gençlerde, bütün milletlerin ve binaenaleyh beşeriyetin huzur ve rahatı ve saadeti teessüsünü istediğimiz teavün ve kardeşlik hislerinin yerine, harplerin manevi saikleri olan bu milli gurur ve hodkâmlık, kin ve intikam hislerini takviye eden bu muzır ve gayr-i insanî zihniyettir.

İşte bunun içindir ki bazı muallimler, çocuklarda ve gençlerde bu muzır ve tehlikeli zihniyeti tevlid eden tarih dersini programlardan büsbütün çıkarmak istiyorlar. . Bu nokta-i nazarı müdafaa eden muallimler aynı zamanda (7-12) yaşlarındaki çocukların tarihi vakalar arasındaki rabıta ve münasebetleri ve teselsülü tasavvur ve idrak edecek bir seviye-i fikriyede olmadıklarını da nazar-ı itibara almışlardır.

Fakat muallimlerin kesriyetinin kabul ettiği ve kongrede hâkim olan nokta-i nazar tarihin; aklî ve mantıkî bir plan dâhilinde, geniş bir zihniyetle tedris edildiği takdirde çocukların terbiye-i fikriye, içtimaiye ve siyasiyeleri için çok feodal ve lüzumlu olacağı merkezindedir.

Bugün olduğu gibi, muharebelere, muahedelere, hükümdar ve kumandalara ehemmiyetleriyle gayr-ı mütenasib bir mevki veren, vekayi ve hadisat-ı tarihiyeyi tahrif eden ve hâkim mevkiinde bulunmuş olan meşhur tarihi simaların, hükümdar ve padişahların, vezirlerin haksızlıklarını, rezaletlerini saklayarak onları medh ü sena eden, fakat tarihin asıl

mühim ve esaslı rükn⁷ü olan halkı, iktisadi, içtimai hareketleri, müesseseleri ihmal eden tarih, şüphesiz bu vazifeyi göremez ve çocukları alakadar edemez.

Fakat tarihin, çocukların, anlayacakları ve alakadar olacakları mühim bir kısmı vardır ki bu, bizzat medeniyetin tarihidir. Hükümdarların, muahedelerin, harplerin, siyasi ve askeri tarihi değil; adetlerin, sanayiin, sanatın sa'y ve deha-yı beşerin tarihidir, her devrede çalışan ve ızdırıp çeken beşeriyetin hayat ve sergüzeştini hikâye eden gayr-ı şahsi medeniyet-i beşeriye tarihidir.

Esasen çocuk için, insanların çalışış ve yaşayış tarzlarını anlamak, siyasiyatın adi entrikalarına [647] ve muzlim uzak saiklerine nüfuz etmekten daha çok kolay ve daha faydalıdır.

İşte bunun içindir ki bütün memleketlerin inkılâpçı muallimlerini temsil eden (*maarif işçileri enternasyonalî*) mektebinde tarih tedrisatını bu suretle anlıyor ve istiyor ki tarih; geçmiş zamanların ve cemiyetlerin iktisadi ve içtimai hayatlarının tedkik ve mütalaasını esas olarak kabul ederek beşeriyetin terakki, adalet ve hürriyete doğru tekâmülünü göstere.

Hiç şüphesizdir ki bu ruh ve zihniyette okutulacak tarih bugüne kadar bize terakkinin yegâne amilleri olarak gösterilen fakat hakikatte, kendilerini aşan derin içtimai ve iktisadi hareketlerin muvakkat aktörleri makamında olan büyük tarihi şahısları hakiki mevkilerine koyacak, çocukların fikir ve kalplerinde ecnebi düşmanlığı, diğer milletlere karşı kin ve nefret hisleri uyandırmayacak, bilakis onlarda harp aleyhdarlığı, sulh-perverlik, sa'y ve beşere hürmet, hürriyet, adalet ve teavün gibi yüksek insanî hislere merbutiyet tevliid edecektir. Ve bunun neticesi cihan sulhu ve beşer birliğine doğru cidden mühim bir adım atılmış olacaktır.

Sadreddin Celal

⁷ Temel, kuvvet.

İnkılabî Vecizeler

Burjuvanın mecellesi diyor ki:

Hükümet hükümeti dolandırır, kahpelikle aldatırsa (siyaset) olur; patron, işçinin hakkını çalar, kasasını doldurur, ağını tevsi ederse (sınat) olur; mutaassıb, emperyalist canavarların mezbahalarına halkı yediden yetmişe hayvan sürüsü gibi sürmek için fetvalar çıkarırsa (diyanet) olur; tüccar, ucuz ve fena bir şeyi iyi diye pahalıya satarak milleti bir eşkıya gibi soyarsa (ticaret) olur; fakat kanını emenlerden hak istemek için iki işçi birleşirse o zaman (hıyanet) olur.

İşte sermayedarlık devrinin tevzi-i adalet faslı. . .

Dünya Kapitalizmine

Aydınlık

Aydın aydınlık ay dın lık.

Aydın aydınlığım benim.

Gökte ay gibi değil.

Gökte yay gibi gerilen ay gibi aydınlatmıyorum tepeden

Toprakta sınıfların kavgasını.

Bağlıyım ben

Çamurlu kanlı kara

Topraklara.

Ben o topraktaki kavgadan doğdum,

İçindeyim o kavganın,

İçinden aydınlatıyorum ben o kavgayı:

Biz görelim,

Onlar

Kör olsunlar

Diye!

Evet onlar,

On lar

Kof çınarlar gibi karanlıklarda sallanıp yıkılırken,

Onları ben

Ateş aydınlığımın altına koyarak,

Oyarak

Göz bebeklerinin deliğini;

Aydınlatıyorum

Köklerine saplanan baltamızın

Çeliğini!

Aydın aydınlık ayı dın lık!

Nazım Hikmet

TÜSTAV

Lenin'in Mezarında. . .

“seni bir dakika fazla yaşatabilmek için damarlarındaki

“kanı seve, seve senin vücuduna zerk edecek bütün

“dünyada bence milyonlarca insan bulunurdu.”

– Troçki –

“ihtilal meydanı” nı geçiyorum. Tepelerinde kargalar ve kartallar uçuşan paslı kuleleri, geniş, yaralı ve intizamsız surlarıyla (kremlin sarayı) Moskova çayı vadisine doğru düşe kalka yayılıyor. Bir tarafta kurun-ı vustada şehri muhacim⁸lere karşı müdafaa eden ve şimdi bir bahçeye döndürülen derin hendek, diğer tarafta gotik üslubunun Rus mimarları elinde aldığı güzel şeklin en güzel numuneleri: kızıl tuğla binalar ve saraylar ve ikisinin ortasında sizi kızıl meydana çıkaracak basık ve muzlim kale kapıları. . .

Duvarlarına hala balmumu ve günlük kokuları içinde çarlar devrinde asılanların benizlerinin sarılığı sinen bu melun kapılara yaklaşımdan sağ tarafa baktım. Beyaz temiz bir mermer sütun üzerinde ta (tomas moros) a kadar ihtilal ve insaniyet mefkûresi için çarpışanların, ölenlerin isimleri yazılı. . . Şimdi bu kafilenin en başına (Lenin) de geçti. Yarın tunç yüzlü ve demir bilekli bir amele elinde çekici ve kalemi ile gelecek, gözünde yaş ve kalbinde ateş kaynatarak bu beyaz mermerin üzerine yeni ve büyük bir isim daha işleyecek:

- Lenin -

“büyük dünya inkılâbının rehberi”

Bu sütun bir mezar taşı değil, bu sütun doğuşun, inkişafın ve bütün insaniyetin bütün tabiata, bütün esrarengiz şeylere hâkimiyeti demek olan ebedi hayatın bir abidesi. . . Bu abidenin deryalar kadar geniş manasından kalbine bir gölge sindirenler Kremlin'in, bu eski çarlar kalesinin kanlı kapıları altından “kızıl meydan” a doğru yürürlerken kalplerinde ölümün değil hayatın neşesini hissederler.

“[...]” kilisesinin gölgeli takları, bu romalı kuleleri kızıl meydanın müntheasını mavi ve seçilmez bir ufuk gibi çerçevesiyor. Ben bu ufku dünyanın en fırtınalı bir tepesi gibi görürüm. Tarihin en karanlık günlerinden beri şarktan, garbdan dünyanın dört bir ucundan kopan uçsuz, bucaksız insan selleri önünde bu kuleler meydanı bir (Kaf dağı) gibi durdu. O [...], Çinlilerin “yecuc mecucların” en ileri dalgaları bu meydanın isteplerinden daha ileri gidemediler. Altın ordu süvarileri bu meydanda şereflerini aldılar verdiler, bütün dünyayı kendisi için dar gören bütün Avrupa ufuklarında sanki evinin [...] dolaşmış gibi gezen ve dinlenen Napolion'un gözünde dünyanın ucu işte bu kuleli meydandı. Moskova'nın Kremlin'i şarktan garba, şimalden cenuba, İngiltere'den Hindistan'a Bizans'tan Çin'e ve nihayet kabl-üt-tarihi devirlerden medeniyetin ibtidasına, anarşiden ihtilale ve sükûna çıkan yolların uğrağıdır, durak yeridir. O bir na-mütenahiyet içinde mebd ve bir münthea⁹dir.

Ben bu yalçın kapıları, bu altın [...] bu Romalı kuleleri pek çok büyük ressamların fırçaları altından da seyrettim. “kardeş mezarları” na doğru yürürken “[...] galeri” nin resim

⁸ Saldıran.

⁹ Son, uç, nihayet.

salonları gözümün önüne geliyor: Romanofların ilk zamanları, deli Petro'nun müthiş zafer günleri, [...] isyanları, sıra sıra mahkumîn kafileleri kızıl meydanın meşum bir Noel ağacı gibi baştanbaşa maslub¹⁰larla donandığı zamanlar; ihtilaller, isyanlar, harpler, yine ihtilaller. . .

İşte size kızıl meydanın tarihi. Siz bu uzun faciayı Rus müverrihinin kaleminden ziyade Rus ressamının fırçasında mütalaa edebilirsiniz. Bu tarihin yazıldığı yer kütüphaneler değil resim müzeleridir.

Bana Kremlin'in salonları değil duvar dipleri daha tarihi görünüyor. Bu duvarların diplerinde kurun-ı evveli avcılar, kurun-ı vustai sipahileri, Fransa ihtilalinin na-mağlup ordusu ve bizzat Rus çarlığı can verdi.

Bütün dünya tarihinde öyle bir gün geldi ki saraylar mektebe, kışlalar kütüphanelere döndürülmeye başladı. O gün kremlinin tarihinde bir dönüm noktasıdır. Şimdi bu katil siperler üzerinde çar sarayının kanlı kazak nöbetçileri yok. Şimdi “[...]” kilisesinin çanları sadece saat başlarını haber veriyorlar. Kremlin duvarları boyunca şimdi kardeş mezarları uzanıyor. Rus ve Sibiryalı isteklerinin uzak yerlerinden gelen köylüler Avrupa, Amerika, Çin, Hind. . . amelelerinin mümessilleri şimdi bu duvarlar dibinde korkmadan, şimdi bu mezarlar arasında haç çıkarmadan dolaşıyorlar. Onlara bu toprağın kokusu artık bir ahiret hülyası değil sanki aşına bir sa'y ve neşe sesi veriyor. Şimdi bu mezarlar arasında dersanelerinden yeni çıkmış genç çiftler; Lenin'in her biri birer yeni Lenin olan binlerce genç çocukları bizzat onun eserlerini onun mezarı başında okumak için geliyorlar. Bu yer şimdi aziz bir yer oldu. Burada ihtilalin beş yüzleri yatıyor. Burada sıra sıra mezarlar değil, sıra sıra çiçeklikler var. Bu emsalsiz bahçede bir arşın mezara sahip olabilmek için bir insan, bütün âlem, bütün insaniyete ne büyük, ne muazzam hizmetler görebilmiş olmalıdır.

Lenin'in mezarına sokuluyorum. Bizim muallimimiz, bizim rehberimiz, bütün zulm-dide insaniyetin halas müjdecisi, hepimizin Lenin'i burada uyuyor. Daha siyah bağlarından henüz kurtulamayan dünya burada da onun omuzları üstünde, temiz billur bir mahfaza altından onun yüzü ebediyen zinde, ebediyen sevimli ve mütefekkir sanki her gelene gülüyor. Oraya yaklaşanlar ağlayarak değil, sanki onu sever ve okşar gibi dudaklarında bir tebessümle yaklaşıyorlar. Onun karşısında kalpler hiç şüphesiz daha başka çarpıyor. Lenin'in mezarından kalbe ümid, sa'y ve gençlik neşesi geliyor.

Lenin öldü diyen kim?

Bu kaynayan hayat ne? Bu dünyanın temellerini çökerten gürültü Lenin'in sesi değil mi? Hangi müthiş yıldırım bu kadar cihan-şümül bir aks-i seda yapabilir?

Çarlar ölür, istibdad ölür. Bu ahenksiz cemiyette ziddiyetler birbirini parçalar, bu kokmuş ve fahişe medeniyet en zî-hayat sanıldığı bir anda çatır çatır çöker de, tabiatın la yezal¹¹ illiyet¹²ini idrak ve ilan eden, ona uyan insanların seyri ve zaferi durmaz, ölmez, inkişaf eder, asla ölmez. Şaziye Sabiha [*¹³]

¹⁰ Asılanlar.

¹¹ Sonu olmayan.

¹² Sebep ile ilgili.

¹³ [*] geçen nüshamızdaki Moskova mektubu altındaki “şaziye sabiha” imzası yanlışlıkla “sabiha şaziye” şeklinde dizilmiş olmakla itizar[özür dilemek] ederiz. –Aydınlık–

İki Resim Levhası

– ressam Namık İsmail'e –

– 1 –

Çocukluk arkadaşlarımdan biri ressamdır. Kırdı, tek katlı bir evde oturur. Geçen gün onu görmeye gittim. Bahçede karşı karşıya uzandık. Dedim ki:

-Bana iki resim levhası yapmalısın. Levhanın biri şu:

“efendi” kanla dolu geniş bir havuzun başında, altın ayaklı sandalyesinde, oturuyor: gözleri dumanlı, karnı şişkin, elleri dirseklerine kadar ve ağzı büsbütün kızıla batmış; omuzlarından da bin ağızlı birer yılan sarkıyor.

“efendi” babasından miras kalan eski bir kafatasıyla havuzdan muttasıl kan dolduruyor ve durmadan bu kanı içiyor: bu, kendisinin her günkü şarabıdır.

Havuzun kenarında, bellerinden zincirle birbirlerine bağlanmış genç, ihtiyar, kadın, erkek bir sürü köle var. “efendi” nin cellâdı bunların başlarını birer birer havuzun kenarına dayıyor ve hançeriyle boğazlarını kesiyor: kölelerin boyunlarındaki damarlardan çeşme gibi fişkıran bu kan olmasa, havuz çoktan kururdu.

Biraz ötede, çıplak vücutlu küçük çocuklar bekliyor. Cellâdın biri de demir eliyle bunların kuş kadar hafif vücutlarını havaya kaldırıyor ve başlarını şiddetle bir büyük mermer taşa çarparak parçalıyor. “efendi” nin hizmetçileri bu dağılan başlardan dökülen taze ve pembe beyinleri derhal yılanların ağzına veriyorlar: çocukların dağılan başlarından dökülen bu taze beyinler olmasa yılanlar, [“]efendi,[“] nin vücudunu ısıra ısıra çoktan bitirirlerdi.

İkinci levhada şu olacak:

Ön ayaklarını ölmüş bir cesedin göğsüne basan tüyleri dökülmüş bir köpek yapacaksın. Bu köpek “efendi” nin sofrasından dökülen kemik parçalarını yalar, yüksek duvarların sadakatli bekçisidir: köpek kana bulaşmış, ağzını havaya kaldırarak havlıyor: duvar mukaddestir! Duvar mukaddestir! “efendi” nin duvarlarına yaklaşan haydut kim oluyor?

-2-

Arkadaşım, bu levhalar bitince, onları bana gönderdi. Ben de o iki resim levhasını, şehrin işlek ve galebelik bir caddesinde, küçük bir camekânda, teşhir ettim.

– 3 –

Birinci levhanın önünde ilk defa siyahlı ve hasta bir kadın durdu. Kocasını uzak memleketlerin birinde, uzaklardan gelen bir yabancıyla öldürülmüştü. Kimsesi yoktu; gece yarısına kadar dikiş dikerek çocuklarını beslemeye çalışıyordu. Bu kadın, resimde boğazları kesilen kölelerin arasında kendini gördü; başları mermer taşa çarpılarak parçalanan çocuklara bakarken: “yavrularımın resmini yapmışlar!” dedi. Sonra, ihtiyar bir mektep hocası geldi. Fakir mahallelerin birinde havasız, dar ve karanlık bir kira evinde oturuyordu. Aylardan beri yatakta yatan hasta kızına ilaç almak için kitaplarını satmaya çıkmıştı. İhtiyar adam kendisini derhal resimdeki köleler arasında tanıdı; ve biraz daha dikkat edince, yanında kızını

da buldu. Daha sonra, resmin önünde parasızlık ve sefalet yüzünden tahsilini bırakan bir darülfünun genci vardı: o da, zahmetsizce, kendisini resimdeki köleler arasında gördü. Ve ona öyle geldi ki, boynundaki damarlardan biri açılmış vücuduna sıcak bir kan yayılıyor. Ve belinde kaldırılamayacak kadar ağır bir zincirin varlığını hissetti.

Bu sırada gazete satarak geçinen küçük bir yetim çocukla, merhametsiz bir zengin kapısında dayakla çalıştırılan mini mini bir öksüz kız camekânın önünde biriken galebeliğe yaklaştılar. Bunlar zorla cinayete ve fuhşa sürüklenen zavallıların cemiyete bıraktığı bedbaht yavrulardı; birinin babası son nefesini idam sehpaı üzerinde veren bir katil, değerinin ki harpte şehit düşerek cennete gittiği rivayet edilen bir askerdi; ve ikisinin de anası frengi hastahanesinin koğuşlarında yatan birer fahişeydi.

İki çocuk resme bakar bakmaz acı bir çığırn[çığlık olmalı] kopardılar; ve elleriyle yüzlerini örterek oradan kaçtılar: boğazları kesilen köleler arasında analarıyla babalarını ve beyinleri parçalanmış çocuklar arasında da kendilerini görmüşler miydi, bilmem?

Biraz sonra da ödünç para aramak için şehre inen bir rençberle yorgun bir fabrika ameleı oradan geçti. Bunlar da resimde, kolayca, kendilerini buldular.

Elhasıl, “proletarya” sınıfına mensup herkes, kafasıyla ve koluyla çalıştığı halde sefalet çeken ve cemiyete kurban giden bütün insanlar, bu resimde, kendilerini tanıdılar.

İkinci levhanın önündeıse, süslü bir gazete muharriri, vakarlı bir adliye memuru ve bir polis neferi durdu. Üçü birden resme hayretle baktılar. Üçünün de yüzü sapsarı kesildi ve dudakları titremeye başladı: hakiki “proletarya! Zümresinden olan bu üç adam, resimde kendilerini tanımışlardı”

Kerim Sadi

Geçen Ayın İçinden!

Orhan Agâh Yoldaş Öldü

Bu ay işçi âleminin yüreğine siyah bir hançer saplandı. Orhan Agâh açlığın, sefaletin kadid kollarında veremden öldü. Türkiye işçileri ne Orhan Agâh beyi hayatını amele kuruluşuna vakfetmiş bir arkadaşı, ne de onun bir facia olan ölümünü unutmayacaklardır. Bugünkü cemiyette verem, açlık, sefalet keskin kanlı bir kılıç gibi her işçinin başı üstünde sallanıyor. Orhan Agâh bu kanlı kılıcın kurbanıdır.

Agâh'ın mücadele ve iman dolu hayatını bilmeyen yoktur. Fakat biz yine ondan kısaca bahsedelim:

Orhan Agâh imalat-ı harbiye mektebinden çıkmıştır. Sınıfında daima birinci idi. Hayata bir işçi olarak atıldıktan sonra memleketteki fikrî cereyanlarla da alaka- [651] dar olmaktan geri kalmamış bir zamanlar Türkiye'de hâkim bir mahiyet kesb eden Türkçülüğe, Turancılığa sapmış, fakat bunların amele kurtuluşuyla alakası olmadığını anladıktan sonra doğru yolu bulmakta gecikmemiş ve aydınlığın samimi, ateşli candan okuyucuları arasına katılmıştı. Türkiye'de vücuda gelen hiç bir ciddi amele teşkilatı yoktur ki orada Agâh faal bir rol oynamış olmasın. . . Hatta ***Türkiye işçi derneği***'nin Makriköy şubesini tek başına vücuda getirmişti. 1922'de Türk ordusu İstanbul'a girdiği zaman Agâh da işçilerin yüzü güleceğini zannetmişti. Fakat ne yazık ki, İstanbul'un itilaf kuvvetlerinden kurtuluşu hiç ümid etmediği halde Agâh'ın mağduriyetine sebebiyet vermişti. Agâh'ın kırk lira kadar tutan maaşı Anadolu'ya gitmediğinden dolayı otuz liraya indirilmiş ve o aralık bir çocuğu dünyaya gelen zavallı amele feci bir sefalet ve açlığa mahkûm olmuştu. Bunu iyi anlatmak için şunu söyleyelim ki Agâh'ın evine ancak haftada elli dirhem et giriyordu. Bu genç, gayur amele Anadolu mücadelesine buradaki arkadaşlarının hukukunu ecnebi sermayedarlara karşı muhafaza etmek için iştirak edememişti. Agâh gibi emperyalizmin en bî-aman düşmanlarından biri olan bir amelenin bu hareketi bir kabahat midir? Onun açlıktan ölmesi için kâfi bir sebep midir? Anadolu'da Türkiye'nin fakir köylüsü ve amelesi Avrupa kapitalizminin uşak ordusuna karşı mücadele ederken İstanbul'da o kapitalizme simsarlık yapan birçok "ekâbir" bugün hala Lord gibi yaşıyorlar fakat Agâh ciğerlerine yapışan veremin kollarında can verdi. Hastalığında işine devam edemeyen bu zavallı emektar amele uzun zaman on parasız sürüklendi. En nihayet lutfen yarım lira yevmiye bağladılar. Fakat ne yazık ki, çok geç kalmıştılar.

Agâh hepimizin Agâh'ıdır. Onun ailesi kadar bizim de içimiz kan ağlıyor. Agâh'ı unutmayacağız.

Bir ihtar:

Sözlerimizin onların üstünde büyük bir tesir yağamayacağını bildiğimiz halde yine söylüyoruz: Agâh'ın ölümü lazım gelen yerlere bir vicdan azabı olmuşsa tezgâh başlarında sıhhatlerini ve hayatlarını feda ettikten sonra hastalanan amelelere yarım yevmiye olsun verilmelidir. Biz bu talebimizi kendi kuvvetimizle elde edeceğiz.

Arkadaşlar!

Agâh'ın ölümü bize teşkilat lüzumunu bir daha anlatsın!

-İnkılabî Vecizeler-

İnsan her zaman kendi kafasının ve kendi elinin yarattığı şeylerin kurbanı oldu.

Mülkiyet-i şahsiye olmasaydı (sirkat¹⁴) mefhumu insanların dimağında yer bulmayacaktı.

Ahirette saadet vaatleri mazlumların iktisadi taleplerini teskin için bir vasıtaadır.

Vahşiler arasında fizyolojik bir ihtiyaç olarak doğan (ruh) telakkisi, zamanımızın burjuva cemiyetinde içtimaî bir ihtiyaç olarak idame ediliyor.

Hâkim sınıflar her zaman kendi iktisadî menfaatlerine uygun olan şeyleri hak, zıd olan şeyleri nâ-hak olarak ilan ederler.

İdrak edilen hatalar, muvaffakiyete götürmek için en kısa yollardır.

Dimağımızdaki mücerred fikirlerin kendi kendilerine doğduklarını kabul etmek, mesela mükemmel bir otomobilin kendi kendine meydana geldiğini düşünmek kadar gülünçtür.

[Karl Marks: “iktisadî ayniyet”]

[652]

[resim var]

Resim yazısı:

Mermide: 7/11/917

Silahta: Leninizm

Tankta: Marksizm

¹⁴ Hırsızlık.

Harb-i Umumî'nin Onuncu Sene-i Devriyesinde:

Harbe mi? İhtilale mi Gidiyoruz?

Şairler yazıyor, gazeteler söylüyor, diplomatlar nutuklarını veriyorlar; “muvazenet-i cihan, sulh-ı umumî, refah ve sükûn. . .” kelimeleri yığın yığın kulaklarımıza çarpıyor, beynimizi dolduruyorlar. . . Nâ-mütenahi konferanslar, milyonlarca muahedeler, mütarekeler, kanunlar. . . ilh. . . ilh.

Fakat hakikatin üryanlığı karşısında bütün bu güzellikler neye yararlar ki? Biz bu sulh, sükûn komedyaları içinde kendini avutan insanlara hem sulhu, hem de sükûnu inkâr ederek diyoruz ki:

-Beşeriyet hem harbe, hem de ihtilale doğru gidiyor!

Silah fabrikaları kaynıyor, laboratuvarlar işliyor, saçlarını ilim ve fen uğrunda ağartmış muhterem âlimler! Buralarda veba – kolera mikropları yaratmak, alevli zehirli gazlar bulabilmek için efendilerinin bir işaretiyle gece, gündüz mutî köpekler gibi çalışıyorlar. Katillerin, bankerlerin emperyalist diplomatların kabinelerinde akla gelmez planlar hazırlanıyor. Karalar, denizler, ovalar, havalar öyle birer musibet yuvasına çevriliyor ki, bu dünya cehennemleri yanında mukaddes kitapların anlattığı ukubet¹⁵ler ibtidaî birer çocuk efsanesi gibi kalacaklar:

Bir ordu bir anda eriyecek, bir şehir bir anda teslim-i ruh edecek, bir bomba bir iklimi zehirleyecek, bir kumbara bir ülkenin altını, üstünü bir anda veba – kolera mikropları içinde bırakacak?

Ahmaklara sulh, sükûn vaat eden emperyalist efendiler bu akıl almaz kıyametleri insaniyete sadece bir “hizmet-i müftehire” olmak üzere papacıklar ve alkışlanacaklar!

Hindistan'da otuz milyon aç mı var? Çin-i şimali seylab¹⁶ ve veba dalgaları altında mı kırılıyor, Türkiye baştanbaşa bir harabeye, bir kabristana mı döndürüldü? Kürdistan'da tayyareler köyleri, şehirleri mahza bir tecrübe olsun diye mi yakıyorlar? Bütün bunlar “muazzamat-ı umur” ile meşgul hayırhah efendiler için ehemmiyetsiz şeylerdir.

Fakat?

Fakat biz, muallimimiz karl Marks'ın bundan yetmiş sene evvel geleceğini haber verdiği günleri yaşıyoruz. Diyor ki:

-“kapitalizm (sermayedarlık) kendi mezarını kedi eliyle kazar ve kendi mezar kazıcılarını kendi eliyle hazırlar. Kapitalizmin inkişafı ile meydana alacak istila harpleri nihayet ya bütün medeniyetin inhilaline, yahut sınaî memleketlerde proletaryanın ihtilaline ve geri memleketlerde millî halas hareketlerine müncer olur. Medeniyetin inhilaline ancak amele sınıfı karşı durabilir.”

Harb-i umumî dünyanın altıda birini ihtilale götürdü. [653] İkinci bir cihan muharebesi bütün medeni âlemi ihtilalin kucağına atacaktır. Temenni edelim ki, şarkın mazlum ülkelerinde hind'de, Çin'de, İran'da millî isyan ve istihlas alevleri yansın, tutuşsun! Temenni edelim ki

¹⁵ İşkence, eziyet, azap.

¹⁶ Sel.

garbın sınaî memleketlerinde Avrupa'da, Amerika'da şuurlu ve teşkilatlı beynelmilel amele sınıfı artık kuduran emperyalizmin ta canına okusun, bütün medeniyeti koşa koşa sürüklendiği bu hevl-engiz¹⁷ yeni bir harb-i umumî'den kurtarsın. Beşeriyet hem harbe, hem ihtilale gidiyor. Dualar, niyazlar, yarım tedbirler bu kıyametin şiddeti çoğaltmaktan başka hiç bir şeye yaramazlar. Fakat biz temenni edelim ki insaniyet-ı muzdaribe emperyalizm devinin (umumî harpler) eğlencesine artık yeni kurbanlar vermeyecek kadar gözünü açmış bulunsun. Harb-i umumî'nin onuncu sene-i devriyesinde yeni bir harbe koşarken biz o geçmiş hailenin bî-çare kurbanlarını biz daha göz önüne getirmek istiyoruz. Bu aşağıya derc ettiğimiz istatistik bize sadece harb-i umumî'de yaralanan, hastalanarak ölen genç beşer neslini değil, bu yüzden meydana gelen nüfus ve tevellüdat azlığını da gösterecek ve böylelikle harb-i umumî'nin sebep olduğu hakiki insan zayıatını da gözlerimiz önüne getirecektir. Biz bu istatistiğe Türkiye'nin hesaplarını koymuyoruz. Çünkü geçen harb-i umumî'ye bu zavallı ve mihnet-zede¹⁸ vatanımız deliler ve sarhoşlar elinde sadece bir milyon – beş milyon evladını değil, bütün bütün kendini kurban verdi.

Buraya Türkiye, şark memleketleri, Amerika ve müstemlekat dâhil değildir. Bunlar da dâhil olunca umumî zayıat yuvarlak hesap yüz milyon olur ki cihan yeni bir harb-i umumî'ye koşarken bu rakamı bir defa hatırlamak hiç de fena olmaz zannederiz.

Geçen Harb-i Umumî'nin On Avrupa Hükümetinde Sebep Olduğu İnsan Zayıatı						
Hükümetler	1913'teki Nüfus	Eğer harp olmasaydı 1919'da ne kadar olacaktı	Halbuki ne kadar oldu 1919'da	Harp yüzünden umumî zayıat	Tevellüdatın azalması yüzünden zayıat	Harp yüzünden vefiyatın neticesinde zayıat
Avrupa-yı Rusî ve Lehistan	135,000,000	145,000,000	132,000,000			
Almanya	67,400,000	71,800,000	65,500,000	6,300,000	3,600,000	2,700,000
Avusturya Macaristan	52,700,000	55,600,000	49,800,000	9,800,000	3,800,000	2,000,000
Fransa	39,700,000	49,900,000	46,560,000	3,340,000	1,500,000	1,840,000
İtalya	35,400,000	37,500,000	35,200,000	2,280,000	1,400,000	880,000
İngiltere ve İrlanda	46,000,000	48,400,000	46,500,000	1,850,000	850,000	1,000,000
Sırbistan	4,650,000	5,100,000	3,450,000	1,650,000	820,000	1,330,000

¹⁷ Korkunç.

¹⁸ Afet ve belaya uğramış.

Romanya	7,600,000	8,230,000	7,720,000	510,000	150,000	360,000
Belçika	7,600,000	7,800,000	7,425,000	375,000	175,000	200,000
Bulgaristan	4,750,000	5,150,000	4,875,000	275,000	155,000	120,000

Buraya Türkiye, şark memleketleri, Amerika ve müstemlekat dâhil değildir. Bunlar da dâhil olunca umumî zayıat yuvarlak hesap yüz milyon olur ki cihan yeni bir harb-i umumî'ye koşarken bu rakamı bir defa hatırlamak hiç de fena olmaz zannederiz.

Şevket Süreyya

TÜSTAV

Aydınlığı kim okuyor? Nasıl okuyor?

Bu hususta

Gördüklerimin Binde Biri!

Gazetecinin önünde kalpaklı, sarıklı, fesli, düzgünlü, pudralı bir gazete vardı. Bu kara kalabalığın içine ben de “bizimkini” aradım. O da oradaydı: yüksek temiz ışıklı alnı, şimşek gözleriyle bana bakıyordu. Geniş çelik göğsünün “aydınlığına” ihtiyar bir amele yaslanmıştı.

Gazeteler birer birer azalıyordu. Herkes onların içinden kendilerine benzeyeni seçip alıyordu.

Gazetecinin yanına Darüşşafakalı üç çocuk yaklaştı: en küçüğü 12 en büyüğü 16 yaşındaydı. İnsana, mütemadiyen için için ağlıyor hissini veren gözleriyle kara kalabalığa baktılar. Kalpaklılardan korktular, sarıklıların cebesi, düşük bıyıkları onları ürküttü. Düzgünlü perdelilerden utandılar ve hasta, sarı ellerini “bizimkinin” “aydınlığında” kendilerine gülen ihtiyar ameleye uzattılar. Üçü de o ihtiyar ameleyi babalarına benzetmişti.

En büyüğü cebini karıştırdı. 2 kuruş çıktı. Ortancadan 60 para, en küçüğünden 2 metelik. Hesap ettiler 4 kuruşları vardı. Hâlbuki 5 kuruş lazımdı. Üçü de kıpkırmızı olmuşlardı. Dokunsalar ağlayacaklardı. Bir tıbbiyeli uzaktan onlara bakıyordu. Yanlarına yaklaştı. Gazeteciye 6 kuruş verdi, hem kendisi “aydınlığın” aydınlığına alnını koydu. Hem de Darüşşafakalı yetimleri sevindirdi. Dördü de uzaklaştılar. İçimden dedim ki: “bizimkini” okuyanların arasında babaları tezgâh başında ölenlerle, ilaçsızlıktan can çekişen hastalara derman verecek doktorlar da var.

Yırtık pırtınlarından[pırtıklarından] çorapları fırlayan genç bir muallime gazeteciye yaklaştı. İnce solgun yüzünü aydınlığa çevirdi. Gözlerinin içi güneş altında deniz gibi kamaştı. Boynundan çıkardığı beş kuruşu gazeteciye uzattı.

Gazeteler birer birer azalıyordu. Herkes kendi benzerini seçip alıyordu.

Kocaman adımlarla yürüyen geniş omuzlu, mik’ab yüzlü, çivi gözleri çukur bir amele ta uzaktan bizimkinin göğsüne yaslanan ihtiyar arkadaşını tanıdı, uzaktan selam vererek yaklaştı ve her zaman yaptığı bir iş gibi sade basit bir hareketle beş kuruş verip aydınlığın işçi hayatına tahsis edilen ikinci ilavesini aldı.

İçimden hiç bir şey demedim çünkü “bizimki” zaten “onunki” değil miydi?

Amele daha gazetecinin yanından ayrılmamıştı. Sivri potinlerinin ucu burnuna batan şanjın kravatlı bir bey yaklaştı. Gazeteciye bir şeyler sordu. Gazeteci yüzünü buruşturdu; kafasıyla hayır işareti yaptı. Sonra biraz sıkılarak beyefendiye “bizimkini” uzattı: “bizimkini” “aydınlığı”. . . Şaşırdım; tuhaf şey, dedim. Acaba bu çıplak hanımlarla 24 saatte 24 saat dans eden bey de “bizimkini” okuyor mu? Fakat beyefendi birdenbire eline tutuşturulan “aydınlığı” fırlattı. Güldüm fakat gülüşüm dudaklarımda kaldı: kocaman nasırlı bir el beyefendinin matruş pudralı suratında bir gülle gibi patladı: amele tokat atmıştı. Polisler yetiştii. Yaklaştım sivri potinleri burnuna batan beyefendi polise diyordu ki:

-Efendim elime bu acaip mecmuayı sıkıştırdılar. Ben de canım bu ne “dejenerasyon! Daha yüksek mahafil-i [655] münevveran ciddi bir mecmuaya sahip değilken, ameleye ayak

takımına mecmua çıkarmak. . . Bu mecmua değil rezalet, dedim. Beyefendi sözünü bitiremedi. Amele hemen ilave etti:

-Ben de beyin suratına, ya destur! Deyip tokatı aşk ettim!

Bu muhavere benim duyduklarımın binde biri idi.

Vecizeler

Burjuvazinin geniş yoksullar kitlesine karşı kazanç ve hâkimiyet-i [...] iki mühim kaleden istifade eder: din ve millet. . .

*

İnsanlar için en fena insan, fenalıkla uzlaşmayı, en zalim düşman zulümle idare-i maslahatı telkin edenlerdir. Proletarya için en fena insan burjuvazi ile uzlaşmayı, en zalim düşman sermayedar zulmü altında idare-i maslahatı tavsiye eden kimselerdir.

*

Teşkilatsız ve şuursuz işçiler bostan dolabının gözü bağlı beygiri gibidir. Patronun hesabına ölünceye kadar devr eder dururlar. . .

*

Kışı gecesi yalın ayak, sırtı çıplak sokaklarda kalan insana burjuvazi kanunu şunu emreder: sokaklarda inleyip konaklardaki zevatı taciz etme. Her şey sahiplidir, karlar içinde öl, hiç bir şeye el uzatma, istifadeye hakkın yoktur!

Aynı insana kanun-ı tabiat da şunu emreder: tabiatın evladısın. Tabiatıta mevcut her şeyde hak-ı iştirakin vardır. Vücudunu ısıtmak için ateşlen; hayatını kurtarmak için hakkına hâkim ol!

Hemşinli

Şair

Şairim,

Şimşek şekillerini şiirlerimin

Caddelerde ıslık çalarak

Kazırım

Duvarlara!

100 metreden

Çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm

Elbette gördü

İki ayaklıların ikiye ayrıldığını!

Sen,

Benim

Hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan

Cebime sok

Kafanı!

Orda

“Aydınlığı” okuyan kara ekmek

Sana doğruyu söyler. . .

Şairim

Şiirden anlarım

En sevdiğim gazel;

“Antidüring(*)”idir “Engels’in”!

Şairim

Bir yıl yağın yağmur kadar şiir yazdım,

Fakat asıl

Şaheserime

“Konstrüktivisto Marksist” romanıma başlamak için

Hafız-ı “Kapital(**)” olmayı bekliyorum! . . .

(*) “Anti Düring” Engels’in “Düring’e” karşı yazdığı meşhur eseridir, yakında “Aydınlık” külliyyatı meyanında neşr edilecektir, okunması tavsiye olunur.

(**) “Kapital” Marks’ın meşhur Kapital’idir.

[656]

Futbolda eski kurdum:

Fenerbağçe’nin forverdleri

Mahallede kaydırarak oynayan birer piç kurusuyken

Ben

En ağır hafbekleri yere vururdum!

Futbolda eski kurdum:

Santrdan alınca pası

Çakarım,

Hop!

Beş numero top

Açık ağzından girer gol kipin karnına!

Bana mahsustur bu vuruş!

Futbol potinlerim

Kurşun kalemimden öğrendiler bu sanatı,

O kurşun kalemim ki

9 deliğinizden vücudunuza her tıktığı mısra’

İşkembenizde taş!

Şairiz be

Şairiz dedik ya be arkadaş!

Nazım Hikmet

Evvel zamanların orta hallilerine:

İşsiz. . .

-Anne karnım aç. . .

-Dayın şimdi gelir yavrum. Biraz daha sabır et. . .

-A. . . Bak, sokaktan oyuncakçı geçiyor. . . Ne güzel. . . Cicili, bicili. . .

-Anne, bana bir fırıldak alsan a. . .

-Paramız yok ki bizim ipeğim. . .

-Neden paramız yok bizim anne?

Genç kadın bu suale cevap veremezdi. . . Sert bir mümeyyizin karşısında ürkek bir mektebli gibi susa kaldı.

Basık tavanlı loş odada, yer döşeğinde kıvranmış yatan ihtiyar nine, göğsü testere ile kesiliyormuş gibi, hırıl hırıl nefes alıyordu. . .

-Hayır nine. . .

-Allah verede yüzümüzü güldürecek bir haber getirse. . .

-İnşallah nine. . .

-Yarın da. . .

İhtiyar sözünü bitiremedi. Boğucu bir öksürük hamlesi kadid göğsünü tokmakladı durdu. Genç kadın bitmeyen cümlenin kuruntusuyla zaten bütün gün için için erimiş, dertlenmişti: yarın faiz günüydü.

Faiz günü. . . Bu derdi kim bilmez? Bunun azabını kim duymamıştır? Akşamları, çocuklarına “ekmek” götüremeyenlerin, faizcilerin elinde, örümcek ağına düşmüş sinekler gibi kıvranan, sömürtülenlerin milyonluk orduları karşısında maddi refaha nail olanlar ne gülünç, ne utandırıcı bir azlık teşkil ederler. . .

Kapı çalındı. . . Anne oğul koşuştular. . . İhtiyar nine bile yatağında doğruldu. Acaba Ahmet bir “iş” bulabilmiş miydi?

İçeri giren Ahmet’in yüzünü bir yabancı bile görse size dedi ki: seyyar bir mezarlık gibi, adem kadar kuvvetli yeisle dönüyordu. . .

O gün de sabahtan akşama kadar çalmadık kapı, baş vurmamak yer kalmamıştı. Her taraftan aldığı cevap ya merhametsiz bir red, ya riyalı bir alaka, ya boş bir vaad olmuştu. . . Ahmed, basık tavanlı, loş odanın köşe minderine yıkıldı. Ve sordu. Hepsi sustular. . . Sanki dudakları dikilmişti. [657] Sanki kendi seslerinden korkuyordular. . . Ahmed’in yüzü o kadar bezgin, oyuk ve yıpranıktı. . .

-Anne, işte dayım geldi ya. . .

Küçük yeğen bu kelimeleri, açlığandan miyavlayan bir kedi yavrusu, meleyen bir kuzu gibi, uzvi bir acı ile söyledi. . . Ahmed irkildi ve elinde kenetlenmiş gibi sımsıkı tuttuğu ekmeği hemşiresine uzattı.

-Başka bir şey getiremedim. . . diyebildi. . . Ve yüzünü ellerinin arasına alarak boğuluyormuş, tıkanıyormuş gibi ağladı. . . İhtiyar nine yorganını başına çekti. Genç kadının gözleri doldu. . .

Küçük yeğen artık bu sahnelere alışmıştı. Annesinin elindeki ekmekten bir parça kopardı.

Kadınlar çok kere erkeklerden daha metindirler. Hayatı daha cesaretle karşılarlar. Genç kadın kendini çabuk topladı ve yumuşak sesle:

-Ağabey, üzülme, dedi. Elbet bir çaresi bulunur. Evimizde, sandıklarımızda hiç eşya kalmadı değil ya. . . Bir kaç şey daha satarız. . .

-Sat, sat sat, sonu;

İhtiyar kadın yorgan altından, sanki mezardan sızan bir hırıltıyla:

-Sonu Allah kerim. . . Diye inledi. . .

Ahmed baştan aşağı sinir kesilmişti. . .

-Düşünlere Allah bile acı[mı]yor nine. Biz de acımış ne çıkar? Merhamet karın doyurmuyor ki. . . Allah gökten para yağdırabilir mi, sen ona bak. . .

İhtiyar sesini çıkarmadı. Ya oğlunu fazla sinirlendirmek istemiyordu. Ya da içinden ona hak veriyordu.

-Ağabey Rıdvan beye gittin mi?

-Gittim. Yazıhanesinde değildi. Seyahate çıkmış. . . Öbür gün gelecekti. Ah onu bulsaydım. Aksi işte yarın da faiz günü. . .

-Faizciye yarın bir git bakalım. Belki bir kaç gün mühlet verir. Olmazsa halımızı satarız. Babamızın nargilesini satarız. . .

Ahmed yine avunmuştu. Hatta içinde yeniden bir ümit parlamaya başladı. . .

O akşam da karınlarını soğan ekmekle doyurdular ve yatıncaya kadar başka bir şey konuşmadılar. . .

* * *

Ertesi sabah, Ahmet yine erkenden sokağa fırladı. Kadınlar arkasından dua ettiler:

-Allah işini rast getirsin. . .

Ahmed doğruca faizciyi bulmaya gitti. Yazıhanenin merdivenlerini çıkarken dün akşamdan hazırladığı cümleleri mırıldanıyordu. Kalbi heyecandan tepiniyordu. . .

Parayı vasıta değil gaye add eden bu mahlûkların zihniyetini bilse hiç bu zahmete katlanır mıydı? Fakat insanlar felaketli zamanlarında herkesi kendi gibi "iyi" sanırlar. . .

Ahmed bekleme odasında oturamadı. Elleri cebinde, kafeste bir pars gibi. Bir aşağı, bir yukarı. Sinirli, sinirli dolaştı durdu.

Orada ondan başka bir kadın, bir de ihtiyar vardı. Bunlar sakın ve mtv geldiler. Yandaki odadan bazen ağlar gibi yalvaran kadın sesleri, bazen tehditli, bazen riyalı akisler çiziyordu.

En nihayet sıra Ahmet'e geldi. İÇeri girince ezberlediklerini geveledi.

Siz her seferinde mühlet istiyorsunuz. . . Hesaplarım alt üst oluyor. Bu sefer mümkün değil. . .

-Üç gündən ne çıkar canım? Üç gün sonra bu üç günün faizini de ödemek şartıyla.

-Orası tabii fakat üç gündən ne çıkacağını ben bilirim. Ben size zorlan gelin benden para alın demedim ki. . . Bizimkisi bir hizmet. . . Mademki aldığımız borcunuzu ödemek mecburiyetindesiniz. Fi sebil ah çalışacak değiliz ya? Herkese böyle mühlet verirsek sonra halimiz neye varır?" Ahmet daha ötesini dinlemedi. Hırsla odadan çıktı. Faizci, arkasından soğuk ve istihzalı bir sesle bağırdı:

-Yazihane saat beşte kapanıyor. Haberiniz olsun beyim. . ." Ahmet merdivenleri uçar gibi indi. Sokaklarda, vapura yetişmek isteyenler gibi, koştu. Nefes nefese eve gelince hemşiresine kısaca:

-Ver halı ile nargileyi. . ." diye seslendi. . . Genç kadın olanı anlamıştı. Hiç bir demeden gitti. Halı ile nargileyi getirdi: kardeşi kapıyı vurup sokağa çıkınca merdivenlere yığıldı kaldı.

Ahmed'in bedestende bir kaç tanıdığı vardı. Doğru onlara koştu hepsi de, sanki sözleşmiş gibi, biri birinden fena fiyat biçtiler. Fakat hiç biri de: "bu da vallahi senin [658] hatırın için" yabancı biri olsa bile çok" demegi ihmal etmedi. . .

Ahmed en ziyade nargileye acıdı. Babasının son yadigârı sedefli nargileye. . . Çocukluğundan babasının dizi dibinde otururken onun muttarit fasılalarla fokurdamasını ne büyük bir zevkle seyr eder, dinlerdi. . .

Bir aralık satmaktan vaz geçer gibi oldu. Fakat o anda faizcinin iğrenç sesi kulaklarında çınladı: yazihane saat beşte kapanıyor. . .

Birden kararını verdi:

-Bu son gelişimiz olsun. . . Haydi, al bakalım. . ."

Faizcinin yazihanesine giderken yolda yedi buçuk liranın hesabını yapıyordu: beş lirası faize geri kalanıyla da bir kaç günü geçiri[ri]z. Rıdvan her halde bir çaresini bulur. . ." faizci Ahmet'i tekrar karşısında görünce derhal sesini ve bakışlarını değiştirdi:

-Buyurunuz beyim, gördünüz mü sabahleyin size bazı hayırhah ihtaratta bulunmuş olmasaydım küpelerden olacaktınız, bu beş kâğıda mukabil hem küpe üzerindeki hakkınızı muhafaza ediyorsunuz hem de kredinizi. . . İhtiyacımız oldukça her zaman hizmetinize amadeyim. . ."

Ahmed, biranım gibi riya ve hile kokan bu heriften o kadar iğrendi ki bir kelime söylemeden işini bitirdi. Çıktı gitti. . .

O geceyi oldukça sakin ve tok geçirdiler. . .

* * *

Ertesi sabah Ahmet çok erken uyandı. Hep Rıdvan'ı düşünüyordu. Rüyasına bile girmişti. . . Rıdvan, Ahmet'in çocukken hem komşusu, hem mekteb arkadaşıydı. Çok sevişirlerdi. Büyük seferberlikten sonra birbirlerini hiç görmediler. . . Ahmet, huduttan hududa

sürüklenirken Rıdvan Avrupa'ya tahsile gitmişti. Babası harb esnasında birden zengin olmuş. . Ahmet, evvelisi gün bir tanıdığından Rıdvan'ın mirasa konduğunu, ticaretle meşgul olduğunu ve adresini öğrendi. Şimdi bütün ümidi onda idi. . . Duramadı. Daha evdekiler uyurken sokağa fırladı. . . Dükkânların önünde salına salına dolaştı. İçi içine sığmıyordu. Karşısına çıkan saatlerin hiç birine inanmayacağı geliyordu.

-Bunlarda hep durmuş mu ne?" diye kendi kendine söylendi. . .

Arkadaşının yazıhanesine vardığı zaman daha "bey" gelmemişti. Söylendi. . .

-Bugün gelmeyecek mi?

-Gelecek. . .

-Ne vakit?

-Yarım saat sonra. . .

İşte bu yarım saat sürdükçe sürdü. . . En nihayet odacı kapıyı açtı ve sordu.

-Bey geldi. Kimi haber vereyim?

-Eski arkadaşlarından biri de kâfi. . .

Biraz sonra odacı: "buyurun efendim" diye Ahmet'i Rıdvan bey'in odasına davet etti. .

Ahmed içeri girince Rıdvan'ı az kalsın tanıyamayacaktı. Ne olmuştu ona öyle? Şişmanlamış, şıklaşmış, bağ bir gözlük takınmış, galiba biraz da kibirleşmiş. . . Rıdvan ise Ahmet'i hiç tanımadı. Nasıl tanısın? Ahmed bu on sene içinde adeta ihtiyarlamıştı. Saçları ağardı. Avurtları çöktü. Gözleri çukurlaştı. Üstü başı sefilleşti.

-Ne istiyorsunuz beyim?

-Tanımadın ha? Öyle ya. Birbirimizde ayrıralı şöyle böyle on seneyi aştı "ben, Ahmet, komşun ve mekteb arkadaşın."

Ha. . . Vallahi sokakta görsem tanıyamazdım, amma değişmişsin ha.

-E azizim. . . On sene bu. . . Doğrusu ben de seni tanıyamayacaktım. . .

-Anlat bakalım ne yapıyorsun?

-Şimdilik hiç azizim. . . "iş" arıyorum. Fakat bulamıyorum. Seferberliğin ilk ayından itibaren geçen aya kadar askerdim. Hukuku bitiremedim. Ben hudutta iken babam İstanbul'da öldü. Kız kardeşimin kocası şehid oldu. Annem sağ, fakat yatalak. . . Zavallılar senelerce erkeksiz kaldılar. Evimizi sattık, eşyamızı sattık. . . Gırtlığımızı kadar borca battık. . . İşte vaziyet bu merkezde. . . Müracaat etmediğim yer kalmadı. Her tarafa başvurdum. Bir iş bulamadım gitti. . ."

Ahmed burada sustu. Rıdvan'dan bir cevap bekliyordu. Onu aldırılmaz görünce devam etti.

-Herhangi bir iş olsa katlanacağım. Bir mesleğe kulp olamadık ki. . . Biz ihtiyat zabitleri aç kalmamak için memleket harbden başını kaldırmamalı. . .

-Amma ettin ha. . . ağzını hayra aç be yahu! . . .

-Ne demek istediğimi anladın Rıdvan. . . Meslek vaziyet sahiplerinin bile zorlukla iş bulabildikleri bir memlekette harbden başka bir (iş)e yaramayan biz ihtiyat zabitleri işsizliğe, sefaletle mahkûmuz demek istiyorum. . .

[659]

-Ben bu fikrini kabul edemeyeceğim. Meramın elinden bir şey kurtulmaz azizim. Çalışan, çalışmak isteyen hayatını taştan çıkartır. . . İşsizler çalışmasını bilmeyenlerdir. . . Bence öyle. . .

Ahmed afallamıştı. . .

-Demek kabahat bizde?

-Hiç şüphesiz öyle. . . Biraz “teşebbüs-i şahsi” lazım:

“armut piş ağzıma düş” demekle iş yürümez. Bak ben günde on saat çalışıyorum. Ve mükemmel para kazanıyorum.” Ahmed durumsadı.

-Allah artırsın! Fakat azizim babandan kalan mirasa dua et. . . Hiç bir vasıtaya malik olmayanlar, seviyesizler iş bilmeyenler ne yapsın? Teşebbüs-i şahsi, teşebbüs-i şahsi deyip geçiyorsunuz. Fakat ne ile teşebbüs-i şahsi? Bizim elimizden iş istemekten başka ne gelir? İşte ben de sana bugün bir iş istemeye geldim.

-Maalesef azizim. Bütün kadrolarımız dolu. . . Şimdi münhal hiç bir iş yok. . .

-Gördün mü Rıdvan? Sen de, sen ki benim çok sevdiğim bir arkadaşımдын, sen bile bana şimdiye kadar binlerce defa işittiğim cevabı verdin: kadrolarımız dolu. . . Şimdi münhal hiç bir iş yok. . .

-İş başka dostluk başka azizim. . .”

Ahmed ta beyninden sarsıldı. Acı bir sesle. . .

-Gayet mükemmel bir nazariye, dedi. . . Arkadaşını sefaletten kurtarmak istemeyen bir dostluk yerin dibine geçsin. . .

-O da senin bileceğin bir mesele. . .

-Rıdvan sen zengin olalı insanlığından çok kayıp etmişin?

-Rica ederim Ahmet, taarruz etme. . .

-Taarruz değil hakikat bu. . . İş başka dostluk başka diye hesabınıza gayet uygun bir nazariye ile en insani, en tabii hislerden tecerrüd ediyorsunuz?

İnsanları bilhassa bir dostu bir hesap makinesi halinde görmek ne fena?

-Şairlikte de hala vaz geçmemişsin. . .

Alay etme Rıdvan. . . Halimi bilmiyorsun. İçim kan ağlıyor. Dün faizcinin faizini ödemek için son halimi ve babamın nargilesini sattım. Daha bakkala borcum var. Ev kiralari işliyor. Günlerce aç kaldığımız çok oldu. Evvelsi akşam eve bir parça ekmek götürebilmek için hamallık ettim Rıdvan hamallık. . .

Ahmed'in gözleri yaşardı. Sesi titredi. Boğazına katı bir şey dayandı. . .

-Demek ki insan istediği zaman ekmek parasını çıkartabiliyormuş. . .”

Ahmed'in başı döner gibi oldu.

-Azizim onu da yapacağım. Evet, yaşamak veya yaşatmak için hamallık da yapacağım. Fakat vücudum kaldırmıyor. Ciğerlerim hasta. . . Halsizim. . .

-O halde başka çareler aramalısın. . . Mesela kız kardeşin nasıl yine öyle güzel mi? Yeniden evlendirsen. . . Evlenemezse bile zengin bir adama çat kurtuldunuz demektir. . . Şimdi biliyorsun ya eski zamanlarda değiliz yaşamak için her şey, her şey mubah. . .”

Ahmed, üstüne kaynar su dökülmüş gibi yandı. Bütün vücudu alev, alev tutuşur gibiydi. Gözleri kan doldu ve kız kardeşine açıkça orospuluk tavsiye eden bu küstah türedinin gırtlığına atıldı, sıktı, sıktı, kocaman, zehirli bir akrep sıktı. . .

V. N.

TÜSTAN

Tütün İşçileri

Tütünün, Türkiye ihracatının en mühim kısmını teşkil ettiğini herkes bilir. Fakat tütün işçisinin ne kadar ağır şerait altında ter döktüğünü ezilen işçinin kalbinden maada kayd eden hiç bir yer yoktur. Lordların, sermayedarların maroken koltuklardan dumanını halka halka yükselttikleri nefis Türk tütünleri, havasız bu durumlarda nikotinle mücadele ederek yıpranan Türk işçisinin, yoksuzluk fırtınaları içinde bir duman gibi tarumar olub sürüklenen hayatının mahsulüdür. Öyle bir hayat ki, burjuvanın keyfini, neşesini körü körüne, sefalet içinde heder olurcasına didinerek tatmin ettiği halde, kendi ekmeğini temin edemez. Öyle bir hayat ki, içtimai, insani, sıhhi hiç bir kaydın velev ki na-kafi olsa da himayesinde değildir.

Şimdiye kadar tütün işçileri bizzat şuurlu bir tarzda işçi gayeleri etrafında toplanıp iş müddeti ve iş şeraitini tesbit ve patronlarla mukaveleler akd etmiş değildirlir. Bütün Türkiye'nin kocaman işçi kitlesini kısmen olsun himaye eden bir mesai kanunu da henüz mevcut olmadığından müthiş bir tarzda ezilmektedirler. İşsizlik buhranını ve teşkilatsızlığı ganimet sayan patronlar istedikleri şekilde, menfaatlerinin hükm ettiği gibi keyiflerine ve kazanç hırslarına tabi olarak işçiyi istismar etmektedirler.

İstanbul'un en mühim bir işçi kitlesini teşkil eden tütün amelesi şimdiye kadar bir kaç cemiyet etrafında toplanmışlardır. Fakat umumiyetle, işçinin çalınan hakkını patronlara karşı katiyetle müdafaa etmek için cesaret ve sınıf mücadelesini kavrayış kabiliyeti olmayan liderler veyahut bir takım avantüristler elinde işçi aldatılmıştır. Bunun içindir ki diğer işçiler gibi tütün amelesi de cemiyet teşkili için her yeni teşebbüsü şüphe ile karşılamaktadır.

Fakat çalışma şartlarının ezici, kemirici tahakkümü karşısında tekrar cemiyet kurmak ve toplu bir halde haklarını müdafaa etmek için derin bir ihtiyaç duyuyorlar. İşte bu ihtiyacın tesiriyledir ki yeniden (tütün depo ve fabrikaları işçiler teavün cemiyeti)ni tesis etmişlerdir. Bu cemiyet henüz bütün işçileri etrafında toplayamamış ve kitle halinde bir harekete geçecek kadar taazzuv etmemiştir. Temenni olunur ki bütün işçiler cemiyet etrafında mütesanid bir kitle halinde toplanıp korunmak ve yaşamak çarelerini sınıf hareketlerinin şiarları ile taharri ve tahakkuk ettirsinler.

İstanbul'da tahminen (7) bin tütün amelesi çalışmaktadır. Bugünün nısfından fazlası kadın ve çocuk işçilerdir kadın işçiler okumak ve yazmaktan mahrumdurlar. Tahsilleri pek ibtidai olanlarda dâhil olmak şartıyla yüzde bir mekteb görmüş ancak olunur. Erkek işçiler yüzde on beş okuryazar derecesindedir. Erkek kız pek çok çocuklar ekmek parası çıkarabilmek için taze ciğerlerini pek çabuk vereme uğratan tütün tozları içinde, rutubetli havasız mağazalarda tamam on saat temiz bir nefes almadan on beş yirmi kuruş yevmiye ile çalışıyor. Mekteb sıralarında irfan nuru almaları lazım gelen bir çağda olmalarına rağmen terler içinde didinerek, çabalayarak, kendi karınlarından ziyade başkalarının keselerini doldurmaya yarayan göz nurlarını dökerek bu rutubetli mağazalarda vücudlarını da çürütmektedirler.

Tütün mağazalarının hemen hepsi gayr-i sıhhidir. Beş yüz işçi, bin işçi çalışan basık tavanlı, çimento döşeli öyle mağazalar vardır ki insana, bina edildi edileli içerisine saf hava girmemiş hissini verir. Ağızları, ciğerleri dolduran tütün tozları bu zehirli havayı bir kat daha zehirliyor. Ekseri işçiler bu tozlardan korunmak için ağızlarına tülbent sarıyorlar, teneffüs daha ziyade müşkül oluyor. Bu mağazalarda havasızlıktan bunalan her hangi bir işçinin, hele on beş

kuruş yevmiyeyi kaybetmemek için terler içinde çabalayan çocukların iş başında yüzlerine baksanız, demezsiniz ki [işçiler çalışıyor. . .] zannedersiniz ki [himaye tutulmuş esirler can çekişiyor. . .] ne, az kira vermek için patronların ittihaz ettiği bu mezar gibi mağazaları, ne de bu mağazalarda vücudları çürüten işçileri soran, teftiş eden, biraz sıhhi şerait arayan hiç bir makam, hiç bir kimse yoktur. Öyle mağazalar vardır ki, öğle tatili olarak iş başından, sandıktan kalkmamak şartıyla yemek için on beş yirmi dakika ancak müsaade etmektedirler. Bir iki kabadayı mağazada, iş on saattir. [661] Umumiyetle on buçuk saat en ağır, en kemirici şerait altında çalışılmaktadır. Fazla çalışmaktan ve havasızlıktan takatsiz düşen işçileri patronların kara bekçileri küfürlerle ense köklerinden kakmakla mütemadiyen tazyik etmektedirler. Bu bunaltıcı mesaiden yapılan kadınları ve çocukları su ile ayıltıyorlar. Eğer tekrar kuvvetini toplayabilirse çalışır. Aksi halde öğleden evvel bayılıp fazla faaliyet sarf edemeyecek hala düşen işçileri işi terke mecbur ve yevmiyesini kat ediyorlar. Öğleden sonra işi terk mecburiyeti olursa yarım yevmiye veriliyor.

Bütün bu ezici tazyikler karşısında tütün amelesi artık tevekkül ve kazaya rıza yelkenlerinin himayesine sığınmaktan vaz geçerek, sefalet ve meşakkatin daha feci enginlerinde bocalamaktan kurtulmak için canlı bir kitle halinde, halaskar işçi şiarlarının gösterdiği yolda, metin adımlarla yorumlu ve kendi kanını örümcek gibi emen patronlardan hakkını istemelidir. Her halde haksızlıkla pençeleşmek, yoksuzlukla pençeleşmekten kolaydır.

Bir kurun-ı vusta esirinden daha berbad bir halde öldürülecek kadar çalıştırılan işçiye hastalık veya kaza halinde kolundan tutup kapı dışarı atmaktan başka hiç bir şey yapılmıyor. Ayağı denk altında kırılan, ağır ve gayr-i sıhhi iş yüzünden vereme tutulan işçiye gene kendisi gibi işçilerin beyinlerinde topladıkları üç beş kuruş harçlığa terfik ettikleri üç beş damla kin ve tehevürden maada hiç bir yardım ve teselli yoktur.

İster gülün, ister ağlayın. . . İstanbul'da tek atlı bir arabaya beş çuvaldan fazla un yüklenirse, hayvanı fazla yorduğu, fazla istismar ettiği için nizamname mucibince araba sahibi cezaya çarptırılır. Fakat bir patron bir işçiye istediği kadar ağır yük altına sokup, istediği gibi gayr-i sıhhi ve kemirici şerait altında istediği kadar çalıştırıyor, istediği kadar kanını emiyor. Hiç bir nizam yoktur ki hayvana fazla yük yükleten arabacı gibi, işçiyi merhametsizce ezen patronu da cezaya çarpsın. . .

Şu vaziyette işçi için bir tek kurtuluş ve yaşamak çaresi vardır: müttehid bir kitle gibi harekete geçmek, bir insan gibi yaşamak hakkını kendisini istismar edenlere kendi ittihad ve kuvvetiyle tanıtmak. . .

Tütün İşçilerinden

Ahmed Ziya

Türkiye'de Amele Sınıfı Ve Amele Meselesi

Türkiye'de bir inkılâp oldu: Burjuva inkılâbı. Bu inkılâp, Türkiye'nin tarihî inkişaf seyrinde ileriye atılmış bir adımdır, fakat son adım değildir.

Burjuva inkılâbı kendisiyle beraber kendi içinden kendi içtimaî ve iktisadî sistemine zıt birçok kuvvetleri, meseleleri ortaya atar. Bu kuvvet ve meselelerin en mühimi amele meselesi, amele sınıfıdır. Binaenaleyh Türkiye'de 324'ten itibaren patlak vermiş olan amele meselesinin bugün artık böyle herkesin ağzında dolaşmasına, hem hükümeti, hem sermayeyi bu kadar meşgul etmesine şaşmamak lâzımdır.

Bugün Türkiye'de amele meselesinin ve amele sınıfının ehemmiyet kesb ettiğine en büyük delillerden biri de amele kutbuna mütezat¹⁹ ve mütekabil kutupta bulunanların bu meseleyi hatta bu sınıfı külliyyen red ve inkâr için bazen kopardıkları yaygaradır. Biz bu efendilere soruyoruz: Mademki Türkiye'de amele sınıfı ve binaenaleyh amele meselesi mevcut değildir o halde ne için gırtlaklarını yırtarcasına bağırıyorlar? Mevcut olmayan bir şeyin zorla ihdas edilmesinden mi korkuyorlar? Hiç amele sınıfı ve amele meselesi gibi iktisadî [662] ve içtimaî bir şeniyeti yoktan var etmek kabil midir? Amele sınıfı ve amele meselesi patlıcan mıdır ki gidip onu çarşıdan satın alalım? Muarızımız efendilerin bu suallere nasıl cevap vereceklerini bilmiyoruz. Bizim bildiğimiz bir şey varsa o da Türkiye'de amele sınıfının ve binaenaleyh amele meselesinin mevcudiyetidir.

Sınıf demek istihsal seyrinde aynı mevkiî işgal eden ve aynı iktisadî menfaatler etrafında toplanan insan kümeleri demektir. Bu kümenin miktaren iki yüz bin, bir milyon veya on milyon olması o sınıfın kemmî kuvvetini çoğaltır veya azaltır, meselâ: İngiltere'de amele sınıfı Rusya'daki amele sınıfına nazaran kemiyeten miktaren kat kat kuvvetli olduğu halde keyfiyeten çok kuvvetsizdir. İngiltere amelesinin miktarı on milyonlara baliğ olduğu ve bugün Britanya İmparatorluğu'nun başında sözde bir amele hükümeti bulunduğu halde İngiliz amelesi mahkûm bir sınıftır, hâlbuki Rusya'da Rus amelesi hâkim bir sınıftır.

Amele Ne Demektir?

Amele istihsal âletine sahip olmadığı için iş kuvvetini muayyen bir vade ile satan hukuken serbest fakat iktisaden esir bir insan demektir. Türkiye'de böyle insanlar var mıdır? Vardır. Ne kadardır? 200.000 kadar. Bunlar Türkiye cemiyetinin iktisadî hayatında amil midirler? Hiç şüphesiz ki evet!. O halde bizde amele sınıfı mevcuttur fakat bizdeki amele sınıfı ile Fransa'daki, İngiltere'deki amele sınıfını miktar, şuur ve teşkilât itibariyle kıyas etmek kabil değildir. Fakat şunu unutmamak lâzımdır ki Fransa İnkılâb-ı Kebîri yani burjuva inkılâbı vücuda geldiği zaman Fransa'da da ne bugünkü gibi muazzam fabrikalar sermayeleri milyonlara varan bankalar ne de o fabrikalarda çalışan, o bankalar tarafından istismar edilen on milyonlarla teşkilâtlı, şuurlu amele vardı. Yine hiç şüphesiz ki bizdeki amele sınıfı şuur itibariyle çok geridir. Onda henüz (böyle olmamalıdır) düstur-u menfisi (öyle olmamalıdır, böyle olmalıdır) düstur-u müspetine tahavvül etmemiştir. Fakat, Türkiye amelesinin şuru onu bu tahavvüle götürecektir seyir üzerindedir. Ve bu seyir uzun sürmeyecektir.

¹⁹ Birbirine zıt.

Mademki Türkiye’de amele sınıfı vardır, binaenaleyh amele meselesi de mevcuttur. Amele meselesi sa’y ile sermaye arasındaki iktisadî ve dolayısıyla siyasî mücadeleden doğar. Bunun birçok safhaları vardır. Türkiye’de amele meselesi bugün aşağı yukarı şu suretle tebellür ediyor:

I — Dâhilî sermaye haricî sermaye ile rekabet etmek ve terakümünü yapmak için ameleyi kabil olduğu kadar çok ve kabil olduğu kadar insafsız bir surette istismar etmek istiyor. Bunu:

«Amele memleketin, vatanın iktisadiyatını yükseltmek için fedakârlık yapmalıdır. Yani az ücretle çok zaman 13, 14 saat çalışmalıdır. İlerde bu fedakârlığı onun da saadetine sebebiyet verecektir. Yani yevmiyesi çoğalacak, haftada bir sıcak çorba içebilecektir» şiarı altında öne sürüyor. Buna karşı amele diyor ki:

«Vatan için, memleketin iktisadiyatını yükseltmek için yapılacak fedakârlıkların hepsini benim üstüme bindirmenize ve beni dolap beygiri gibi istismar etmenize müsaade etmem, çünkü pekâlâ, bilirim ki sermayedarın milliyeti, dini, imanı ne olursa olsun onun yegâne gayesi vatan matan değil, cebini doldurmaktır. Esasen benim aldığım yevmiye ve çalıştığım zaman Avrupa ve Amerika amelesinin aldığı yevmiye ve çalıştığı zamanla kabil-i kıyas değildir. Sonra şimdilik yapacağım fedakârlıklarla ileride saadete kavuşacağımı iddia etmek gülünçtür. Çünkü Avrupa ve Amerika ameleleri benden kat kat fazla ücret aldıkları tiyatroya gittikleri bira içtikleri halde bile tıpkı benim gibi istihsal âletinden mahrum, iktisaden esir ve her zaman işsiz kalmaya mahkûm biçarelerdir; eğer onlar sizin bana vaat ettiğiniz saadete nail olmuş olsalardı mitralyözler altında grevler yaparlardı mıydı? Ve oralarda amele meselesi bizim buradakinden daha keskin olur muydu? İktisadî ve siyasî vaziyetlerinden memnun olmayan amele kitlelerinin karşısında dünya burjuvazisi müttehit bir cephe yapmaya çalışırlardı mıydı?» Hakikatte İngiliz, Fransız, Almanya, ve Amerika burjuvalarını birbirleriyle muvakkat bir zaman [663] için olsun anlaşmaya sevk eden sebep hepsinin müşterek düşmanı olan Avrupa ve Amerika amelesidir.

II — Amele meselesinin ikinci veçhesi Türkiye’deki ecnebi şirketleriyle Türk ameleleri arasındaki tezattır. Türkiye’deki ecnebi şirketleri isterler ki, babaları bundan 100 sene evvel hatta şimdi bile Hindistan, Çin, Mısır vesaire yani müstemleke amelesini nasıl istismar ederlerse Türkiye’deki yerli ameleyi de öyle istismar etsinler.

Fakat Türkiyeli amele buna müsaade etmiyor. Çünkü o İstiklâl Muharebesi’ne iştirak ettiği zaman nazar-ı itibara aldığı en mühim noktalardan biri de Türkiye’nin müstemleke haline gelip kendisinin bir müstemleke ameleleri gibi iki misli iki taraftan istismar edilmesiydi.

Türkiye ameleleri kendisinin ecnebi şirketler tarafından bir müstemleke ameleleri gibi istismar edilmesine müsaade etmeyecektir.

Türkiye’de amele meselesinin üçüncü veçhesi Türkiye’ye girmek isteyen ecnebi sermayesinin simsarlarıyla Türkiye ameleleri arasındaki tezattır. Bu simsar efendiler diyorlar ki:

Türkiye’ye ecnebi sermayesinin girmemesine memleketi ma’mur medenî bir hâle sokmamasına en büyük sebep bizde de amelelerin arsızca harekete başlamalarıdır. Bu efendilere verilecek cevabı yukarıda verdik. Fakat şunu da ilâve edelim ki Çester Projesi’nin Türkiye’yi imardan vazgeçmesine Türkiye’deki amele hareketinden korkması sebebiyet

vermemiştir. Biz birçok misalleriyle görüyoruz ki Türkiye’de ecnebi sermayesiyle Türk amele [sınıfı] arasında çıkan her kavgada amele değil fakat ecnebi sermayesi himaye görüyor.

Dördüncü taraf hükümet ile amele arasındaki anlaşmazlıktır.

Hükümet amelenin teşkilât yapmasından ve ileride teşkilâtlı kuvvetli ve siyasî bir fırkaya malik olarak ortaya çıkmasından korkuyor. Amele ise bu korkuyu şimdilik lüzumundan fazla görüyor.

Türkiye’de amele sınıfı bütün dünyada olduğu gibi teşkilâtlanacak Meclis’e kendi mebuslarını seçecek ve cemiyetin tarihî inkişaf seyrinde kendi vazifesini yapacaktır. Fakat bugün ondan bu kadar çok korkmak ve ameleyi anarşi halinde bırakarak atıl bir vaziyete sokabilmeyi düşünmek biraz fazla evhamlı olmak ve çocukça hareket etmek demektir. Ameleyi teşkilâtlanmaya sevk eden şey: tarihî iktisadî zaruretler ve amelenin sınıfı mahiyetidir. Türkiye’de amele sınıfı vardır. Amele meselesi mevcuttur. Ve bu meselenin halli sınıflı sermayedar cemiyetinin çerçevesi dâhilinde kabil değildir. Bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de istikbal amele sınıfınındır.

Nâzım Hikmet

[resim var]

Muallimler ve Cumhuriyet

Bundan tahminen bir ay kadar evvel toplanan muallim mektepleri mezunları cemiyeti kongresi müzakeratı ve o münasebetle matbuatta cereyan eden münakaşalar; bazı muallimlerin, inkılâbımızın vaz ettiği esasları henüz hazm etmediklerini ve benimsemediklerini meydana çıkardı.

Maalesef, gördük ki, laik cumhuriyetinin genç muallimleri içinde de, aynı mürteci zihniyeti müdafaada – syyl ür reşad' çılarla birleşenler var.

Şüphesiz kimsenin hususiyet-i ahvaline, dinî kanaatlerine müdahale etmeye – hükümet de dâhil olduğu halde – hiç kimsenin hakkı yoktur. Fakat fikir ve idrakleri teşekkül etmemiş çocuklara bir takım metafizik faraziyeleri kabul ettirmeye de aynı suretle kimsenin hakkı olamaz.

Bugün, inkılâpçı mürebbilerin vazifesi; bir mezunlar cemiyeti heyet-i idaresinin ve bazı muallimlerin arzu ettikleri gibi – yeni nesli dindar yapmak değil, belki her şeyden evvel – şuurlu birer cumhuriyetçi olarak yetiştirmektir.

Mesele gayet ciddidir. Mekteplerimizde ahlakî terbiyeyi dinin nüfuz ve hâkimiyetinden kurtararak sağlam laik esaslar üzerine istinad ettirmek zamanı gelmiştir.

Biz, bütün inkılâpçı mürebbilerle beraber, cihan medeniyetini şaşkırtan büyük inkılab hamlesiyle din ile devlet işlerini yekdiğerinden ayıran hükümetin maarif vekilinden bu ikinci hamleyi bekliyoruz.

“Aydınlığın” bir Oğlu Dünyaya Geldi

Kıymettar ve sevgili yazıcılarımızdan “Şevket Süreyya” nın bir oğlu dünyaya geldi. “Aydınlık” bir evlad ve bir kari kazandı. Bu mini mini yavrunun da kurtuluşun feyyaz ışığı altında büyüyeceğine hiç şüphemiz yoktur. Yeni doğan oğlumıza sıhhat ve afiyet temenni ederiz.

Vali Beyin Otomobili bir Ameleyi Çiğnedi

- Nedir bu kalabalık ne olmuş sanki?
- Bir otomobil bir adamı çiğnemiş.
- Vali bey efendi hazretlerinin.
- Kimi çiğnemiş?
- Ayak takımından bir tramvay makastarını.
- Hanım telaşa ne lüzum var biri öldüyse on bini bulunur. İşsiz kıtlığına kıran girmediydi! . . .

Bu vakayı bu suretle düşünenler çoktur. Eğer binlerce amele vazife başında şehid olan arkadaşlarına ne kadar bağlı bulduklarını ve kendileri gibi her amelenin kendileri için en muazzez bir vücut olduğunu isbat etmeselerdi birçok gazetelerde zabıta vukuatı meyanında

yazılan kimse bu vakayı duymayacaktı. Olur a olamaz mı? Her gün binlercesi bin bir usulle bin bir surette ezilen çığnemen ameleler az mı! . . .

-Az değil! Fakat amelenin sabrı da iki telli saz değil, artık üzerinde her havanın çalınmasına müsaade etmeyecek. . .

Soruyoruz: eğer vazifesi başında şehid olan bir amele olmayıp da kadife koltuğunda vefat eden vali bey olsaydı acaba o zamanda “bit-tabii” yapılması icab eden merasime mani olunacak mıydı?

-Hayır bilakis. . .

-O halde ölen arkadaşlarının tabutunu kaldırmak için amelelerin yapmak istedikleri merasime kimse mani olamaz. . . Mani olmak isteyenler ilk önce düşüncesizlik yaparlar. Sonra ise gülünç bir mevkie düşerler. . .

Gelecek sayımızda Ercüment Ekrem’in sosyalist bir hikâyesi

Amedi Matbaası

Müdür-i Mesul: ***Sadreddin Celal***